

REGALOS del present número:

Segón folletí de la joguina en un acte

UN ECLIPSE DE LLUNA

(FREDERICH FUENTES, fill).

12 de la interessant novela ilustrada

LA "MIONETTE"

(EUGENI MULLER, traducció de BORI Y FONTESTÀ).

Núm. 47.

15 céntims.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Raurich, 20, principal.

NÚMERO CORRENT. 15 CÉNTIMS.
ATRASSAT. 20 »

Director: J. Nyné Rabell.

Administrador: Bartomeu Lloró.

BELLAS ARTS

L'UNICH SALVAT DEL NAUFRAGI

(Cuadro al oli de F. Bourdielon.)

A Don Emili Tintorer

CARTA OBERTA.

Molt senyor meu: M'agradaria conèixer al metje que'l visita, per treurem un dupte de sobre. Desde que vaig llegir las carinyosas ratllas que'm dedica, en la revista de teatros del número 62 de *Juventut*, se'm ficà al cap que vosté deu patir del fetje y voldria tenirne'l cor net, per no donarli disgustos que poguessin empitjorar el seu estat.

Vosté, sens dupte, deu ésser d'un temperament impresionable, d'un d'aqueixos temperaments que'l vol d'una mosca treu de pollaguera, y està clar, al véurer l'atreviment ab que nosaltres, modestos *embruta-papers*, gosavam fer pesigollas á l'eminencia literaria qu'es vosté, se li van regirar las entranyas, li pujá una glopada de fel á la boca, y sense donarsen compte, va abocarla en aquell prefaci ab que comensa la seva resposta.

No n'hi havia per tant, senyor Tintorer. Si totas las cosas se las pren d'aquesta manera, la salut li'n valdrá de menos y'l dia que topi ab un fort de genit com vosté, pot haverhi una batussa que no'n quedin dels dos ni las orelles.

No's pensi qu'ho digui pe'l cas present, pobre de mi. Encara que vosté n'hagi fet una mica massa, no m'agrada tenir rahons ab ningú y menos ab vosté, que per lo que veig, ben segur fou qui aconsellá á n'els seus companys de redacció, que deixant de banda l'intelectualisme, acabessin á cops de puny la polémica que tenien entaulada ab la *Veu de Catalunya*.

Ademés, es molt difícil qu'embestidas com la seva, fassin acalorar-me, perque estich empapat d'un llibre, que vosté s'ha donat de menos de llegir, enqueferat ab empassarse els impresos forasters que'l convertissin en un pou de ciencia, per deixar espatarrats á n'els seus coterranis. Parlo del llibre de la *Vida*, d'aquest llibre obert per tothóm y que tant pochs se cuydan de llegir: ell m'ha ensenyat las cordas y cordetas que fan ballar als homes, y moltes cosas que sembla deuri treurem de tino, sols serveixen per ferme esclafir una rialla.

Y una de las que m'han fet més gracia, es la resposta que dona vosté al article en que directament l'aludia.

Vosté comensa dihentnos *mansos*, cosa molt posada en rahó si per aixó entén que no som amichs de pujar á la trona per cualsevol futesa,

y desde allí, enjegar ab tota solemnitat, un enfilall de paraulas, que moltes vegadas no demostran res més que la pedanteria de qui las pronuncia. Nosaltres preferim dir las cosas á la bona de Deu, sense pretencions de cap mena; y sols ens preocupém de que'l que dihem traduheixi clarament la nostra manera de pensar, bona ó dolenta, però ben nostra al fi. Fem com el poeta francès, que no li agradava beure en el got dels altres, encara que'l seu fos petit.

Després, ens acusa de tapar la nostra falta de criteri artístich, ab *beatíficas* declamacions: subratllo de beatíficas, perque desitjaria sapiguer, quin alcans dona vosté á n'aquest adjectiu, ó bé si es que li ha posat per mor d'enrodonir el periodo. En quant á la falta de criteri ó sigui, de ideal artístich, tinch de ferhi algunas observacions: es vritat que no tenim l'*ideal* de convertir l'art, en una societat de socorros *mutuos*, per afavorir als amichs y reventar als contraris; ni tampoch el d'agafarlo per escambell de la nostra personalitat, ni el de creurens una autoritat indiscutible, quinas resolucions s'han d'acatar ab el cap cot, sense que sigui permès á ningú'l crim de duptar de la seva bondat y menos de criticarlas: no'n tenim cap d'aquestos ideals, es cert: però en tenim un altre, petit, *manso* com nosaltres mateixos, lo de fer justicia, justicia seca per tothóm.

Ab aixó, no li estranyi que tinguém sempre l'incensar á las mans, perque, á n'aquesta terra hi han tantas cosas, comensant per vosté, que mereixen una incensada! Si vosté en comptes de despreciarnos desde las alturas del seu intelectualisme, s'hagués donat la pena de llegirnos, á nosaltres, *mansos*, infelissos qu'aletejém arrán de terra, s'esgarrifaria del gasto d'incens qu'arribém á fer unas setmanas ab altrás. A fe de Piula, li asseguro qu'ab una altra incensada com la que vaig dedicarli, acabaré tota la provisió que vaig ferne á primer d'any, al encarregar-me d'aquesta secció del periódich.

No més me sab greu una cosa; á vegadas soch tan barruer, qu'allargo massa'l bras y empasto l'incensar pe'ls bigotis de l'interessat, cosa que sento molt, y li demano que m'ho dispensi, si vosté s'ha trobat á n'aquest cas.

Y ara aném á analizar la resposta que vosté dona á n'el meu article.

Ans que tot, creuré advertirli que comet una inexactitut, al assegurar que l'empeném contra vosté, perque va dir que la presentació del *Jesús* era dolenta. Res d'aixó: no més ens queixavam de que ataqués á'n en Borrás, per la direcció escénica.

Dit aixó, lo primer que trobém en son article, es una contradicció, ó més ben dit, varias contradiccions, ab el primer que publicá referent á n'el meteix assumpto.

En aquest deya parlant dels conjunts escénichs: «Desde'n Tutau, que tant se'n cuydava á voltas, sols recordém á n'en Gual, qu'hagi demostrat algún cop saberne.»

Y en la seva réplica, lleigeixo: «Nosaltres da-

riam la culpa al director: sobre tot si aquest director se digués Enrich Borrás, que té talent y qualitats, pera presentarnos l'hermosa obra d'en Guimerà, etc »

¿En qué quedém senyor Tintorer? Cóm ho sab vosté qu'en Borrás té talent y qualitats, si no ho ha demostrat, segons se desprén de lo que diu primer, ja que no'l cita per res, ni avans ni després de'n Gual? ¿Es que en aquell moment va perdre la memoria ó es que vosté volia molestar á n'en Borrás, perque si, ó per motius que tindrà vosté y se ls calla, y al trobarse entre l'espasa y la paret, ha tingut de confessar lo que tot-hóm regoneix? ¿O bé es que ni allavors ni ara, sab vosté lo que volia dir? Espero que'ns aclarirá aquest dupte cuan li vingui bé.

Pe'l demés, en el primer article vosté diu tan sols que tindria d'ésser «molt sever ab en Borrás», sense precisá cárrech de cap mena. Ara re-

LA FIRA DE FLORS DE SANT JORDI

UN DETALL DEL PATI DE L'AUDIENCIA. (Dibuix de Creus).

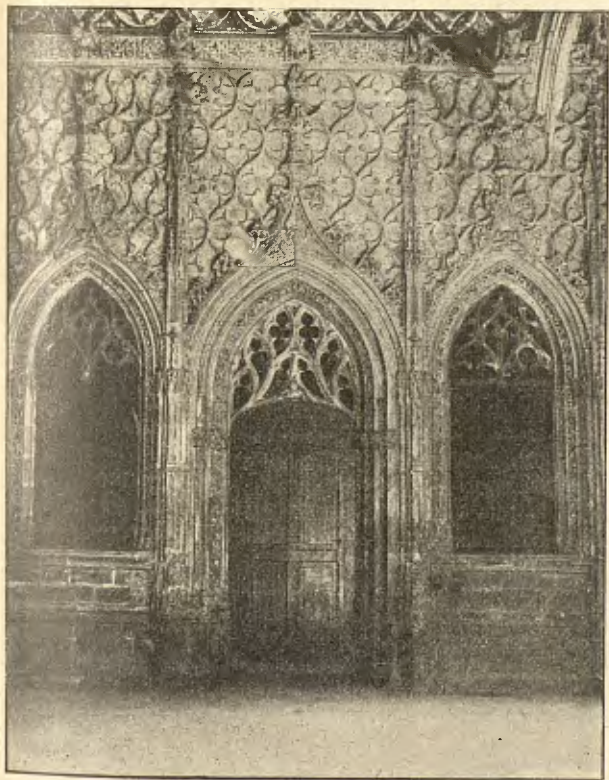
goneix que'l teatro té la culpa de que's perdés gran part de l'efecte. Però no's dona, per aixó; ans al contrari, ataca á n'en Borrás perque consentia en posar l'obra. Y al autor que permeté que's representés, ¿per qué no l'ataca? Me sembla que ningú deu estar més interessat qu'ell, en que l'obra's posi en las millors condicions possibles.

Vosté diu que per defensar á n'en Borrás, l'ensorrém més, y jo dich que l'unich que s'ensorra, es aquell que's fica en camisas d'onze varas y després no sab com sortisen. Costa molt poch fer cárrechs sense particularisarne cap; dir qu'una cosa es dolenta, sense esmentar el cóm y'l per qué, no compromet gayre: després, cuan algún tafaner tracta d'esbrinar la cosa, ja es més difícil arreglarho.

Vosté tracta de sortirse del pas, fent responsable al director d'escena, de cosas en las que no hi té art ni part. El director d'escena, no es qui acobla els elements necessaris per posar una obra; l'empresa es qui'ls hi proporciona, y ell no fa més que ajustarlos y treuren tot el partit possible: vosté ho sab millor que ningú. Donchs ¿per qué atacarlo, si els seus esforços no poden arribar á la perfecció, per la mala qualitat dels materials ab que deu treballar? ¿Qué vol que fassi el director d'escena, cuan els elements que se li donan son dolents?...

En espera de la seva resposta ylegantli que'ns perdoni, si hem sigut una mica tardans á contestarli (perque no poguerem inquirir aquesta carta en el darrer número dedicat tot ell al Certamen), s'ofereix ab tot y per tot com á son servidor

JOSEPH PIULA.

PORTA D'ENTRADA Á LA CAPELLA DE SANT JORDI DE L'AUDIENCIA.

El compositor rossellonés

En Joseph Coll

(1826 — † EL 23 DE MARS DE 1901).

Ab aqueixa mort es un altre dol que torna a sentir la patria rossellonesa; En Joseph Coll era la personificació de la vera música nostra, la de las coblas de jutglars y dels ayres populars.

En Coll havia obtingut un primer premi de violí, pe'l 1844, á Perpinyá; pe'l 1850, li pertocà un premi de composició, á París; pe'l 1855, era jefe de música al 66.º regiment de infantaria; pe'l 1859, era jefe d'orquestra al teatro de Perpinyá, y no deixá aqueix empleu que pe'l 1885 pera tenir lo repós que s'havia ben guanyat.

Mes passat d'aixó, ell ha escrit aqueixa música per jutglars que tant nos encanta cuan la sentim per las festas majors dels pobles rossellonesos: balls, contrapàs, passa-vila, schotish, polkas, vals y mazurkas, que rés que dels ohir vos fan venir l'alegria al cor, y cuan retrunyen per plassas y carrers sembla que s'hi hagin parat bandadas d'aucells refiladissos, quina poesia posava á las melodias del tenor y á ls refilets de la prima!

A l'Estudiantina catalana del senyor Pepratx, li havia donat unas *Flors rosselloneses* y l'armonisació, per mi definitiva (ja que la més encertada) de *Montanyas regaladas*; y tot just ara, se li venia de publicar una *Polka catalana*.

Ja es de racar la mort d'En Joseph Coll!

J. DELPONT.

Perpinyá.

La ombra de Alvarez de Castro.

(ALS GIRONINS.)

Goytéulo, es l'héroe invicte! La terra gironina recordal en sas gestas. l'esmenta ab son resar, y respectuosa's ll-va la roja barretina cuan el seu nom de mártir ressona per sa llar.

Sa ombra benvolguda al sé á la nit callada surgeix en las murallas d'eix poble brau y fort, y el jayo si's desvetlla, veyentla reflectada, ab joia fantasieja... Somnia que no ha mort...

No ha mort, no, en sa memoria, que'l veu de nit y día, li apar sentir la brega y ovira al general com cuan á'n eixa terra l'ajou d'esclau volia posarli, ab sa superbia, el despota imperial.

¡No ha mort pe'l jayo el mártir! son molts els fulls de gloria, y els mots qu'escrits hi restan no's poden esborrá; no ha mort, no: d'eixa terra que ab sanch li feu la historia per sempre en amplas fitas son nom hi restará

El crit d'independencia llensava ab forsa ardida batent ab sa brahura l'estol de granaders,

y ans qu'entregar Girona hauria dat la vida; la mort primé ans de ferho, la mort, però ab llorers.

Sagunt ell recordava. Numancia l'espill n'era de son afany de gloria... mirávashi ab bravor, com émul d'aquells mártirs la fé tenia entera d'abátrer la superbia del cinich xarpador.

«Triomf per eixa terra sens baf de viliper di aixó'm corprén—ell deya —... y el lema era sagrat; «morir de fam y angoixas ab runas y entre incendi avans de contemplarla del vencedó al dictat».

Y aqueixa noble ideya y afany de santa gloria pe'l poble al que adorava més que l'avar son or va perdre'l, va estimbarlo... Mes sa immortal historia butxins li van esfrufur ab fibras del seu cor.

Per xó'l jayo la estima la ombra sacrossanta que en somnis, reflectada, contempla al muraldal, y l'ombra al plé de lluna s'extén y s'ageganta, y el vell, genolls en terra, saluda al general.

Lo veu encar y'l palpa bravench en la embestida ab voluntat de ferro com Blancas y Guzmáns, y la visió que goyta rejoveneix sa vida, recorda'ls fets del siti y al vent llensa sos cants.

¡Pobre avil! Els recorts dolsos d'una cansó finida á sa memoria portan ensemps plers y perills, moxaynas de sa terra lliurada y no oprimida, tristesas... per la perduia sensible de sos fills.

Y apar que guanya forsas, que Deu las hi ha donadas perque de l'ombra santa parledi á'n el jovent fent viurer las gloriosas proesas ja passadas, y als cors l'amor de Patria hi encenga pe'l vinent.

Llavoras se redressa, son cos ja no vacila, el pit li bat ab forsa, li salta'l cor per dins y espera que fineixi la nit bruna y tranquila y els campanars senyalin la missa dels matins.

Oh sí, el vellet la estima sa terra; las proesas que un día feu per ella li portan a adorar, que á cada riu que creuha Girona y sas dehesas un doll de la sanch seva batentse hi va abocar.

Per xó'l recort fa viure'l, per xó l'ombra que mira esclau de fantasías de son bruhent esprit tot el seu cor fa encéndrer... ¡que dolsa la guspiral, y beneheix llavoras el somni d'aytal nit.

Despert á trench de l'auba el pobre vell camina, vers á la Seu s'acosta gronxantse entre recorts... y á cada passa's lleva fervent la barretina, y á cada passa resa una oració pe'ls morts.

Ferm roure centenari bregueja ab l'hivernada mes ¡ay! blinca la soca el fort tramontanal. —¡Só vell—murmura'l jayo—só vell!.. Y sa mirada sols cerca l'ombra santa del mártir general

Pareix que li somriga... ¡tot-hora l'ambiciona, somouli'l cor encara qui un jorn son bras guiá. ¡Feu pas al últim héroe del siti de Girona, obríuli ab goig els brassos al jayo catalá!

J. AYNÉ RABELL.

— Tota aquesta tristesa teva, ja sabria com curártela jo... — Sí, ¿cóm? — Escribint dugas ratllas á l'Alfred... Y com ell es metje't receptaria els banys de sol y las passejadas pe'ls camps .. en companyia seva...

Desde Portugal

(DE NOSTRE CORRESPONSAL LITERARI.)

I

La societat portuguesa sembla que despertí al baf benfactor d'una ben entesa llibertat. Desde'l humil manestral fins al rey, tots cridan perque s'extirpi y s'arrenqui l'arrel corcada del monopoli religiós.

Dugas bandas, perfectament fitadas, s'oviran en aquest poble. És l'una, l'entussiasme perque las lleys se compleixin; el desitj de prosperitat y l'anhel de ventajosa pau, sense qu'enterboixin el benestar aquells qu'hipòcritament han fet de las doctrinas de Deu, un moixell d'argucias, profitosas solzament a determinat Institut: el poble portugués, ja de natural creyent y aymant de son pare: el sacerdot que no accepta la moral duptosa, que dihentse espremuda del'Evangeli, l'afronta y l'insulta; que té verdadera fe, á despit de la desorientació y perfidia de ignobles camarillas eclesiásticas. És l'altra, la formada pe'ls materialistas grossers, vestits sacrilegament de catòlics; pe'ls avaros de diners y terras, perque la Justicia menys puga un dia espolsarlos, puig que no's castigan fàcilment els possehidors de la riquesa pública: pe'ls mals jesuitas (que son molts), ja de professió, ja de cor, per aquets que converteixen l'ànima del creyent en llims de fanatisme. Aquesta es la cuestió.

Els jesuitas se veuhen amenassats per la Nació ab una estruendosa violencia, sempre justa y suau devant el vergonyós desequilibri á que han posat al poble portugués, arribant á fer menyspreu del clero parroquial, inutilisantlo casi, reduhintlo de cop á miserable proletari, suprimintlo com á lluytador incomparable de las veritats cristianas, com efectivament, plantejaren fa algún temps, en vista de que'l sacerdot portugués es anti-llatzarista.

Sembla que haguém arribat á determinat moment històrich en que'ls pobles, despertant del ensopiment á que'ls havian portat las enganyosas y afalagadoras sutilesas dels adeptes á la *Companyia de Jesús*, palpan y concixen que no eran per son bé las prédicas interessadas dels que, en mal'hora, tornan odiosa la gran obra del fill de Loyola; que no eran més qu'egoistas manobras per adquirir una importancia inútil y un caudal supérfluo, y no «á la major gloria de Deu», com diu son lema. La simpatia que han mantingut ab els grans y poderosos, olvidant el poble baix y humil, ha redundat en son propi descrédit.

Aquest mal ja ve de temps. No seguiré sa historia, sols si, me permetré dir, qu'aquets homes, membres d'una colectivitat eminent en sabiesa, s'han mostrat ignorants escullint per tots temps, un'arma única, sense enmotillarse á las exigencias de las respectivas societats en que han viscut. L'apreci als grans y'l menyspreu als petits, en épocas determinadas, prou

es bona sembra, empró, no s'ha d'oblidar que las ensenyansas de Christ, per igual eran destinadas al César que al plebeu... No s'han d'afalagar las rancunias dels poderosos perque, á voltas, aquestas rancunias crien odis, devant quina furiosa empena, cauhen aquells que més á aixepluch creyan estarne.

Certament que no es el poble qui ha encercat el nom del jesuita d'aquesta antipatia fonda d'escarni y de despreci; son ells, son ells mateixos que se l'han buscada y ensemps l'han apartat insensiblement dels veritables viaranyes de la fe. Son ells que voltan pe'ls llogarets y ensenyan al poble lo que'l poble no comprén perque no hi fou criat entremitj dels polits conceptes dels sermons que li adressan; son ells, que del confessorari'n fan lloch hont se fanatiza y's trastorna'l cervell dels pobres d'esperit. El poble no'n vol d'erudició, no'n vol de sabiesa; vol y li agrada escoltar, la sublim doctrina de Deu en llenguatge senzill, qu'arribi al cor, en el llenguatge del rector aymant de sos feligresos, res de conferencias y campanuts sermons; no'ls volen ni'ls entenen. Poden manifejar en bon'hora, la Retòrica y sos caudals d'erudició en obras de controversia, que *las veritats cristianas sols necessitan un cor honrat y un esperit tranquil per ésser compresas*.

El poble's torna descreyent, perque devant el dubte de son enteniment, nega; y aquí s'ovira'l dany inmens que á la religió reporta aquest indiferentisme y incredulitat. Y á Fransa's crida contra las Congregacions religiosas, y l'Austria confón els interessos d'una Companyia ab els interessos del Catolicisme, y l'Espanya's remou contra la reacció, y Portugal lluyta al costat de la llei y arrenca la mala herba... Bona sega, potser després vinga bona sembra.

Si hi há homes que'ls agrada la soletat y'l repós, deixémlos la llibertat de sos actes, pró que aquesta llibertat no degeneri en llibertinatge, que tinga sas lleys que la fassin bona á la societat; mes, ensemps, regulém las funcions del clero; que sols el sacerdot que viu y's fá ab el poble, que'l coneix y que'l confessa, siga'l que li ensenyi la doctrina de l'Iglesia.

IGNASI DE L. RIBERA ROVIRA.

Thomar, Abril de 1901.

ii Dos de Maig!!

La setxa d'avuy porta á la memoria un grapat de cosas tristas per aquest desdixat pahis... L'enfonsament dels nostres barcos dolents en las ayguas de Cavite!... Sembla qu'era ahir que vaig rébrer la terrible nova... Alló va ésser el primer cohet donant la senyal de que anava á dispararse'l castell de fochs... Bon espatech de rodas y trons va venir, á fe de Deu! Ni may que s'hagués encarregat al pirotécnic... Mes, pera consolar als espantadissos ó als plorans, des-

EL MESTRE ARTHUR NIKISCH (Director de la Orquesta filarmónica de Berlín).

prés de la desfeta, deyan alguns:—Y bé, avuy també fa anys que al Callao en Méndez Núñez enarbolava victoriós la bandera espanyola!...—Y aquells que, perque una vegada han pegat un cop de puny no'ls sab greu que cualsevol dia'ls clavin una tanda colossal de bofetadas, s'aconsolavan... sense recordar-se de un'altra efemèride més trista que la primera: la diada del dos de Maig de l'any vuyt a Madrit, a las portas del parch d'artilleria, que si bé arrencà l'esperit patriòtic y en part va fer voleyar alguna fulla de llorer demunt de Daoiz y Velarde, no's pot negar que constituí una batsegada ben forta pe'l pahis humiliat a un imperialisme foraster...

En fi, no recordem vergonyas y tristesas; seria feyna llarga; en aquest pahis deixat de la mà de Déu, el recordar aquestas cosas fa riure als sense-sentits que tant abundan... Tampoch se'n treu res; un no s'hi guanya més que'l calificatiu de *plora-micas*.

Res, res; pensém en... en que la primavera ens ve a revifar y a enfortir y... que visca la Pepa; lo demás son trons; qui ha fet avuy farà... l'any vinent; cada hu que's venti las moscas; lo que no's cogui per un... qui tingui mals de caps que se'ls passi, y fins si volen (com que tot ja està capgirat) també podriam cridar: ¡Visca el arte del loreol!...

No vindria d'una vergonya més. ¿Oy?

PERE D'ARBUÉS.

L'últim adeu.

Els focs-follets dels vint anys
moren al arribá'ls trenta.

Il·lusions de joventut,
jadeu per sempre!

Adeu! cants d'enamorat,
adeu! cants plens de tendresa,
adeu! amors d'un minut,
jadeu per sempre!

Adeu, anyoransa, adeu!,
adeu, galanas ninetas!
só un trovayre qu'ha passat ..
jadeu per sempre!

Com l'aucell que crusa'l cel,
jo he crusat per l'ampla terra,
ningú sabrà qu'he existit...
jadeu per sempre!

Ningú sabrà qu'he existit,
mes he gosat l'existencia;
de vida un instant ho es tot:
l'he viscut! jadeu per sempre!

JOAN OLIVA BRIDGMAN.

Fragment del drama "La Cugula"

ACTE III. — ESCENA VII.

EDUARDO, CLIMENT.

Climent — Y donchs, já l'ha entés al amo?

Eduardo — ¿Qué voléu dir?

Clí. — Que m'ha semblat sentir que'l treya. Jo soch aixís, molt clar. Ell pot manar, es l'amo, però a mi'm toca ferho cumplir.

Edua. — Miréu de pesar las paraulas.

Clí. — No cal que m'ho digui, perque'ls modos no están malament a ningú; aixís es que, ab molts modos, li aconsello qu'enllesteixi com més aviat millor el seu fato, y cap a Barcelona falta gent. Hi estará més segur que aquí, creguim.

Edua. — Y vos ¿quí sou?

Clí. — ¿Que no ho veu? El guarda-bosch.

Edua. — Donchs vigiléu el vedat, que aquesta es la vostra feyna.

Clí. — Bé ho sé prou, però com vosté s'hi há ficat al vedat...

Edua. — ¿Qué teniu ganas de bromejar potser?

Clí. — Res d'aixó; cregui qu'es un bon consell el que li dono. Aquí perilla.

Edua. — ¿Per qué perillo?

Clí. — (*confidencialment*). — Estich enterat de tot lo que va passar ahir vespre abax.

Edua. — ¿Vos sabéu?...

Clí. — Tot, punt per punt. Ab aixó.. (*Senyal de que se'n vagi.*)

Edua. — ¿Qué'm voléu fer por?

Clí. — ¿Vol callar? Prou que ho veig que no te res d'es-pantadís, que res l'atura, però pensi que vosté ahir va néixer.

Edua. — ¿Parléu per aquell simple? ¿Per en Damià?

Clí. — Miri que tot ximple, ximple, li jugará una passada que potser no li agradi gayre. Es de bona rassa.

Edua. — Bah! Anéu, anéu.

Clí. — Vosté á devant.

Edua. — ¡Sou tossut!

Clí. — Prou... Veurá, aném al grà. Ahir vespre vosté y'l Damià varen quedar en que's trobarian; vosté ja sé que no se'n recorda, però lo qu'es ell no te pas altra dèria; però jo que, com vosté ha dit, soch tossut, m'he posat al cap que poden estalviar-se compliments y que vosté no ha de res-sentirsén si'l Damià no'l despedeix.

Edua. — Vaja, n'hi há prou. (*Se dirigeix cap á la porta de la dreta.*)

Clí. — ¿Qué va per la maleta? Ja ho he pensat jo que'ns entendríam.

Edua. — Faré'l que'm convingui. No sou vos qui m'ha d'aconsellar.

Clí. — Es que lo que li convé es anarsen tot seguit.

Edua. — Ja ho sabéu vos.

Clí. — Es que si'l noy el troba'l matará.

Edua. — Oh, aixó...

Clí. — O vosté matará a'n ell, corrent; però cregui que no hi guanyaria res.

Edua. — ¿Cóm s'entén?...

Clí. — Es clar: (*Ab intenció, senyalant la tercerola.*) per-que aquesta no ha errat may cap tret. Ara ja ho sab; fassi'l que conegui. (*Apart, anantsen per la escala.*) Aném á vi-gilar al altre. (*Desapareix.*)

Edua. — (*després de quedar-se un moment pensatiu.* — Bah, acabém. (*Desapareix per la porta de la dreta.* — La escena queda sola alguns instant's.

M. FOLCH Y TORRES.

FOLK-LORE CATALA

Corrandas populars

RECULLIDAS EN DIVERSAS ENCONTRADAS DE CATALUNYA.

A

(Continuació.)

73

Allà á la plana de Vich
hi tinch jo gran parentela:
hi tinch un oncle gitano
que fa tremolar la terra.

(Talarn.)

74

A casa de la Maria
no s'hi farà argelagas, no;
perque'l Quico del Batano
ja hi ha fet el carreró.

(Eriñá.)

75

Algún dia jo'm pensava
que tot el mon era meu,
y ara he vingut á compèndrer
que cada hu vol lo que's seu.

(Collbató.)

76

Algún dia'm deyan trista
y ara m'han mudat el nom,
ara me'n diuhen alegre
sent la més trista del món.

(Ripoll.)

77

Animas del Purgatori
puig estéu tan afligidas,
Deu os dongui un bon consol
ab la sua rica vista.

(Collbató.)

78

Animas del Purgatori
las del riu de l'altra part,
si no'm deu las espardenyas
no menjaréu pa torrat.

(Collbató.)

79

Al muntá á la Catedral
n'hi há una pedra picada
ab unas lletras que diuhen:
¡Viva la Cinta Sagradal!

(Tortosa.)

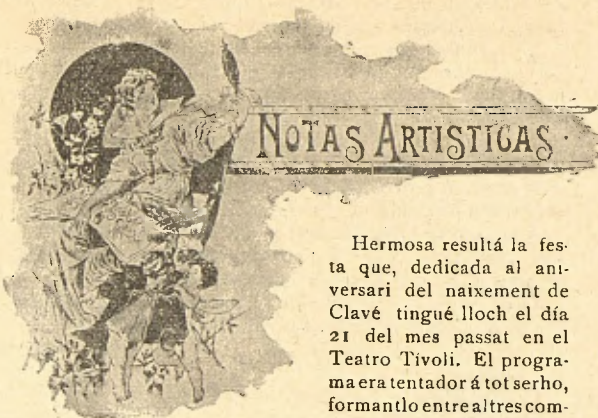
80

Aquest any casan las blancas
y las que tenen bon dot;
Deu me do bona ventura,
jo que tan morena so.

(Igualada.)

GENERAL GINESTÁ PUNSET.

(Seguirán.)

Hermosa resultá la festa que, dedicada al aniversari del naixement de Clavé tingué lloch el dia 21 del mes passat en el Teatro Tivoli. El programa era tentador á tot serho, formantlo entre altres composicions *Lo Pom de Flors*, *La Brema*, *La Marsellesa*,

Los Xiquets de Vall, *Gloria á Espanya*, *Los Nets dels Almogàvers* y altres, executadas per las Societats chorals «La Harmonia», de Sans, «La Unió», de Hostafranchs, «Catalunya», de Sarriá, «Chor Euterpe», «Tintorers», «Associació de Chors de Clavé» y «Catalunya Nova», de Barcelona, ab acompanyament de la banda de la Casa de Caritat.

La direcció va anar á càrrech del llorejat compositor el mestre Guí'eras qui, además de donar bona prova de son talent artístich, nos doná'l goig de fruir la bellesa d'una flayrosa sardana, *La Orfaneta*, ben germana de l'*Aplech de Farnés* del mateix autor, darrerament premiada en nostre Certamen, tant ó més bonica si cap que aquella, ab l'espontaneitat, color y ayre de la música ampurdanesa, joya lligítima del pahís de la tramontana.

També pengueren part en la festa las distingidas senyoretas Amelia González y Maria Isern, que foren obsequiadas ab hermosos ramellets y molt aplaudidas, aixís com el senyor Banquells en *La Marsellesa*, en la cansó *Melangta*, d'Astori y *De las patrias que hi há al món*, de Millet.

El públich si bé molt escullit no va ser lo numerós que pertocava á una solemnitat com aquella.

Nostra enhorabona á tot cuants hi pengueren part, fent brillar un dia més la gloria d'un dels fills més enamorats de Catalunya, de Clavé, del mestre que, sembrant pau y germanó, va fer gran á sa patria y á sos fills, guardadors avuy de la fe qu'ell va encomanalsi y que ab ferm treball fan que no's perdi l'eco dolcíssim de las sevas obras esclatadas ahir... entre'l remoreig dels sortidors y la flayre verge del esborrat «Jardí de la Ninfa.» —L. NEGRE.

En una de las vetlladas literarias celebradas darrerament en la important entitat «Art y Patria», en Rafel Nogueras Oller va llegir devant d'un auditori triat, la seva novela *El pas de la mort*, que fou premiada en nostre Certamen.

Es per demés alabar el treball d'en Nogueras tota vegada que'l creguerem digne de premiar-se; ab aixó queda fet son elogi. Lo que sí dirém es que la concurrencia escoltá ab fruició *El pas de la mort*, coronant la lectura del autor ab forts aplaudiments.

Aviat comensarém la publicació de aquesta novela.

Bona vetllada fou la que, atentament invitats, passarem el dia 23 del passat Abril en el Teatro Olimpo, hont s'hi reuní una escullida concurrencia al objecte de sentir y veurer com els alumnes del Col·legi de Sant Jordi demostravan cada hui en sa esfera, sas condicions personals baix la direcció del infatigable director en Francisco Flos y Calcat. Estava el programa de la festa compost de lectura y recitació en vers y prosa, cants de la terra, alguns de nous, junt ab la representació del drama infantil *Contra superbia...*

del esmentat director, haventhi que cridava l'atenció de tothom la pràctica dels moderns exercicis de Geografia.

Els aplausos que culliren els dits alumnes foren ben merecuts, sobre tot en lo difícil qu'es d'executar ab prou promptitut lo colocar en el Mapa de Catalunya els palets qu'indican las comarcas naturals. l'encertar quina d'ellas havia sigut treta, lo trobar á las palpas el poble que per sort tocava de buscar-se, estant ulls-tapats, en quins exercicis donaren prova de que son director treballa ab veritable «esperit d'apòstol de l'ensenyansa.

A las moltes felicitacions que li han dirigit tots cuants han tingut ocasió de veurer sos resultats, hi unim la nostra, esperant que un altre any poguéu véurer més nombrosa la colla de jovenets que tenen la sort d'estar baix la direcció del únich Col·legi Catalá que per ara tenim á Catalunya.

En el número passat, que dedicarem per enter á solemnizar la festa de nostre Certamen, no poguerem parlar dels estrenos de la setmana. Aixís es que avuy ens toca donar compte ademés de lo nou, de lo endarrerit, qu'entre tot suma una bona pila. Comensém.

BARCELONA.

ROMEA.

La perruca de la sogra, pesa en un acte, ja la coneixíam. En aquest teatro va esser del agrado del públich, sostenintse en els cartells bastantas nits.

Cartas que no lligan es una nova produccioneta del xistós autor senyor Re.g y Fiol sens altre propòsit que'l de fer passar una estona aixiribida al que la escolta, cosa que'l autor ha lograt gracias al bon número de xistes intercalats en el diàlech y á las situacions cómicas ben ensopegadas. La execució fou bona.

Hi há en ensaig un joguet d'en Blanch y Romani.

NOVEDATS.

Ab el títol de *La primera... el rey perdona* en Fuentes (fill) estrená un nou joguet cómic que, en nostre concepte, no está á l'altura d'altras obras del propi autor. No obstant la producció fou ben rebuda, hi abundan els xistes de bona lley y alguna situació promou la rialla. Be's coneix prou que l'autor va escriurela á corre-cuyta, qualitat que li aconsellém no n'abusi, puig las obretas d'aquest género porque s'aguantin forsa, requereixen ficarse el temps necessari pera produhir las ben arrodonidas.

Y ara entrém als estrenos grossos. El primer ha sigut el del drama d'en Rovira y Serra, *Riu avall*. L'autor ha lograt un écsit bastant falaguer. L'obra es susceptible de construcció més sòlida, alguns dels personatges podrian estar millor dibuixats, però en conjunt *Riu avall* es un drama interessant pel gros públich, puig els efectes hi son y arrastran l'esperit popular en bastants passatges, sobre tot en el final dels actes. Algú ha dit que hi há tochs melodramàtics, mes aixó no es cap defecte per més que l'autor ha pretengut ferne obra sociològica y no melodrama simplement; dintre del primer concepte la sociologia no apareix ab prou intensitat; es senzillament un drama escrit dintre las reglas del efectisme, y en quant á'n aquest punt, compleix el seu objecte.

Riu avall va obtenir molts aplausos, participantne, á

mes del autor, els intérpretes, especialment l'Enrich Borrás en son paper de *Pere Jan*, la senyora Mena y el senyor Vinyas.

Dijous va estrenarse *La cugula*, drama d'en Manel Folch y Torres. Per ésser la primera obra que'l jove autor dona á las taulas, pot estar satisfet del écsit. Es *La cugula* una producció forsa ben cuydada en son diàlech; ensopegats molts passatges culminants que constitueixen l'ànima de l'obra y molt justas las agudesas de alguns personatges cómichs. Gayre bé hi es tot; tot lo que implica sempre la construcció d'un'obra apreciable; mes no per xó deixarem de dir que hi han vacilacions en el caràcter d'algun personatge y en el desenrotll de alguna escena. No son aquets, defectes capitals, si's té en compte que tals vacilacions, principals grops del drama, també poden prevenir de la manera precipitada ab que fou posada l'obra, y per si aqueix atenuant no bastés, acabarem de fer dissimulables els menuts defectes dihent á'n en Folch que molts autors ja bragats en l'ofici pegarian quelcòm pera sortirse'n tan ayrosos.

En la interpretació s'hi varen distingir l'Enrich y en Jaume Borrás, las senyoras Mena y Delhom, en Vinyas y en Guitart.

L'écsit més gros, sens que ningú puga ofendrer, l'ha obtingut el drama d'en Torrendell *Els encarrilats*.

Aquesta obra, tant per la seva tendència altament interessant, com pel llenguatge tot ell literari que hi impera, pot considerarse com una de las d'empenta del modern teatro catalá.

Avuy no tenim temps de parlarne ab l'extensió que's mereix, lo que farém en el número vinent.

Sols podém adelantar que la nit del estreno, en la que celebrava'l seu benefici l'Enrich Borrás, qui per cert, va véurer el teatro plé de gom á gom, el públich va rébrer *Els encarrilats* ab mostrats d'entusiasme.

Una de las obretas estrenadas també darrerament ha sigut el saynet d'en Suñer Casademunt, *Un vividor*. Hi há alguna escena bastant cómica que fa riurer al públich, per més que l'assumpto, per lo estiraganyat qu'es, peca de palit. Francament, l'obreta's presta á ésser més cómica.

TÍVOLI.

L'obra grossa dintre de la petitesa del género, ha sigut *Las carceleras*, lletra de Flores y música de Peydró. Es un dramet lírich de costums andalusos, plé de sentiment y d'assumpto simpátich. El diàlech está impregnat de poesia, d'aquella poesia rústega que's fa agradivola. La música es un continuo gemech de las melodías tristes d'aquella terra, y lliga molt ab la lletra.

Del desmenyo debém fer especial menció dels senyors Talavera y Capsir; l'un ab el seu dir y l'altre ab sa veu agradable han donat un gran relleu á l'obra.

Avans de la processó es un saynet lírich molt xistós que promou la rialla continuament. El diàlech dels senyors Angeles y Burgos y la música del mestre Fayos, produheixen bon efecte.

ELDORADO.

L'alegría que passa s'ha ficat al teatro flamench traduïda al castella y creyém que'n Russinyol s'ha pogut convèncer de que aquell afligranament de la seva producció necessita sentirse més fondo de lo que'ls artistes d'Eldorado varen sentirlo. L'obra pensada en catalá, no pot sortir dels nostres escenaris per anar á parar entre gent acostumada á sentir xulapos y polissons. Es una llástima.

MATARÓ

La companyia del senyor Rivelles posá en els teatros Principal y Euterpe, dijous el drama *Honra y vida* y l'estreno de la comedia dels germans Quintero *El patio*; diumenge á la tarde repetiren *Los galeotes*, y á la nit el drama *La muralia*. Totas las obras han sigut admirablement desmenyadas per part de tots els artistes.

Llástima de companyia per Mataró, donchs el públich

d'aquí no li correspon ab la seva assistència; y una companyia de la categoria d'aquesta m'atreveixo á dir que pocas vegadas lograrém tenirla, y se á degut al poch apreci que'l públich li ha demostrat, no sapiguent véuer el valor artístich d'una actriu tan anomenada com la senyora Amparo Guíllém, coneguda per tots els principals teatros d'Espanya en els que ha treballat junt ab el seu marit senyor Rivelles formant part de companyias tan importants com las dels germans Calvo y d'en Vico. Lo que ha fet el públich matoroní ab aquesta senyora y la seva companyia ha sigut donalshi un despreci inmerescut. — *El Corresponsal*.

En la lluhida societat «Foment Galvany» el dissapte ultim tingué lloch la representació de las obretas *Las Carolinas*, *Con permiso del marido* y *El hombre es débil*, y el diumenge á la tarde varen cantarshi las sarsuelas en un acte *El último figurín* y *El barquillero*, fentse aplaudir molt las germanas senyoras Arbona, senyoreta Bonnin y els senyors Marieges, Rius, Puig, Basora y Roig.

La concurrencia numerosa com sempre.

Numerosa concurrencia va assistir á la extraordinaria funció teatral que'l dissapte, día 20, tingué lloch en el Teatro Olimpo á benefici del simpátich y aplaudit pianista don Ramón Bartomeus (fill), posantse en escena la comedia d'en Llanas *Don Gonzalo ó Porguñ del gech* y la sarsuela *El lucero del alba*.

La primera de ditas obras fou notablement interpretada per l'aplaudit cuadro dramátich del «Ateneu Marqués de la Mina», rebent molts y merescuts aplausos. Els coros «Marqués de la Mina» y «Barcino» secundats per l'orquestra «La lira Barcelonesa», cantaren inspiradas composicions, entre altres *L'escut de Catalunya* que fou aplaudida.

La vetllada teatral que's va celebrar el diumenge á la nit en la distingida societat «Centre Provincial de Lleyda», fou lluhida en extrém, posantse en escena las comedias catalanas en un acte *Lo cantiret de viare*, *Cura de moro* y *Carambolus*, distingintse en son desempenyo els senyors Monclús, Más, Barceló, Regordosa, Pardo, Galiana y Bonada.

El públich, qu'era numerós y escullit, va passar una agradable vetllada.

Las obras representadas el diumenge ultim en la «Asociación de Matarifes», foren el drama en tres actes de Eche-garay *Lo que no puede decirse* y la pessa catalana *Mala nit*, éssent interpretat el drama pe'ls senyors Jané, Campelans, Cortés y la senyora Ayamonte; y la pessa pe'ls senyors Cortés, Vilanova, Pintoret y el distingit actor cómich senyor Vilardebó.

Pera la próxima funció está anunciat el drama *El zapatero y el rey*.

En l'espayós teatro de la distingida societat «La Granada», representaren en la vetlla del ultim diumenge, la comedia en tres actes d'en Llanas *Lo Marqués de Santu Llu-cia*, posada en escena pe'l aplaudit actor cómich senyor Mer, secundantlo en son desempenyo las senyoras Gumá y Cardalda y'ls senyors Berangé, Roig y Alavedra.

El diumenge á la nit en el «Centro de Fomento» s'hi posá en escena el drama *La Dolores*, quina execució anava á cárrech dels distingits aficionats senyors Freixa, Alonso, López, Tuduri, Huertas y Guardiola, y las senyoras Mayorga, mare y filla.

Próximament benefici del conserje ab el drama *Lo Mas perdut*.

En el teatro de la simpática societat «Círculo Colón» foren representadas el diumenge passat las produccions castellanas *El santo de la Isidra*, *El Arcediano de San Gil* y *La alegría de la huerta*, ab quina execució s'hi lluhiren de debó la senyora Alcalá y'ls senyors Vivó, Furquet (J), Casadesus, Córdoba, Ricardo, Bofill, Pastor y Díaz.

En l'agrupació catalanista de Sans «Els Segadors», s'hi celebrá'l diumenge passat una vetllada literaria-musical, en la que's feu la presentació del «Orfeo de Sans» als protectors y socis de dita agrupació.

En el teatro de la societat «La Familiar Obrera» de Sans, s'hi posá en escena diumenge passat las bonicas comedias *Lo joch dels disbarats* y *Lo marit de la difunta*; sobressortint en son desempenyo las senyoras Tresols y Pallardó, y'ls senyors Mercader, Torelló, Caballero y Bas.

Dissapte passat s'estrená en la societat «El Faro» de la Bordeta, un drama en tres actes original del jove Pau Pedrerol y Valls titulat *Recuerdos de un padre*. La obreta té algunas situaciones d'efecte però en totalitat s'hi veu la inexperiencia del autor. En el desempenyo s'hi distingiren la senyoreta Salvador, senyora Lozano, y els senyors Forgas, Guixá, Espeix, Cruellas, Martí, Valls y altres que no recordém.

Satisfets estém del écsit que ha obtingut nostre número extraordinari dedicat per enter á solemnisar nostre primer Certamen. De paraula y per escrit hem rebut infinitat de enhorabonas, algunas d'ellas en extrém encoratjadoras, que agramim moltissim.

Aquest estimul farà que pensém en introduhir

milloras á nostra publicació que la enlayrin al nivell de las més importants, cosa que potser se realisi prompte, puig tenim fermesa de voluntat y volém correspondrer á la bona acullida que'ns dispensa el públich.

¡Avant sempre! Aquest es nostre Evangeli.

Nostre volgut company l'Antoni Bori y Fontestá tingué días endarrera la pena de véurer morir á son estimat pare. Acompanyém al bon amich en el dolor que l'afigeix.

Ha mort en aquesta ciutat el popularíssim dibuixant en Manel Moliné, quina firma era ben coneguda.

Descansi en pau el notable artista á qui anyorarán segurament tots cuants tingueren ocasió de fruir las sevas obras.

En un dels vinents números refermarém la campanya en favor del engrossament de la suscripció que tenim oberta, pera aumentar la popular destinada á aixecar el monument á Frederich Soler (Pitarra).

La dessidia que s'observa en aquest assumpto pica ja en historia; desde que's colocá la primera pedra en la Plassa del Teatro no se'n ha parlat més, y valdría la pena de que'ls catalans no fossim tan oblidadissos.

Al fi y al cap en Frederich Soler posá la primera pedra al teatro catalá, y després continuá bastint l'edifici. Es molt just que per qui corresponga s'activin las obras del monument que ha de perpetuar el seu pas per la vida.

Ha visitat nostra Redacció la important revista francesa *Le Journal commercial, maritime, artistique, litteraire illustré* que surt á Perpinyá. Es una publicació simpática per las tendencias carinyosas envers la literatura catalana.

Ab molt gust hi establim el cambi.

En la Secció bibliográfica del número proxim donarém compte de las obras rebudas en aquesta Redacció. Als respectius autors adelantém las gracias per sos obsequis.

Nostres estimats companys de Redacció l'Antón Bori y Fontestá y en Busquets y Punset han sigut llorejats en els Jochs Florals d'enguany.

No cal dir ab quina satisfacció doném la noticia.

La notable companyia cómic-dramática del aplaudit primer actor don Frederich G. Parreño qu'está actuant ab verdader écsit en el teatro «Euterpe», de Sabadell, próximament estrenará la primera obra del distingit escriptor sabadellench don Ramón Ribera Llovet, denominada *Sen-se títol*.

A tots els que presentin en l'Administració de CATALUNYA ARTÍSTICA els folletins en bon estat de la comedia *Els dos Cunills* y de la pessa cómica *L'argent viu*, se'ls entregará un exemplar encuadernat mitjansant l'import de 10 céntims de pesseta.

En aquesta administració se ven al preu de 15 céntims l'exemplar, la joguina cómica en 1 acte, original de don Joseph Graells, titulada *Celos de l'Escolástica*.

CATALUNYA ARTISTICA se ven á París, Boulevard Montmartre, Kiosque núm. 50, de Mme. Scheneider.

Un catalanista.

XARADA

Conech un fulano—qu'es molt curt de vista, que á tot lo que té ayre—de catalanista ell segueix la pista.

Cuan van sorti'ls sellos—ne comprá á paquets; ne té encara plenas—totas las parets y dos cabassets.

Tota la *hu-dos-terça*—se'l sent entonar *Els segadors*, que hasta—qui l'ha d'escoltar se sol marejar.

Fins vol que sa esposa—qu'es molt *terça-tres* y dos fills que encare—tots dos son *bebés* no cantin res més.

De *monedas* que ara—fa poch han sortit que diu que á la causa—han de dar profit, també n'ha provehit.

Fa *primera* días—que va aná á la *Unió* á omplir de *medallas*—tot un gran caixó: ¡pro ab quina afició!

Molt content va *cuarta*—á cambi d'aquellas la *total* entera.—Crech que hasta per ellas dará las orellas.

Cregut que seria—moneda corrent á la seva esposa—ne va dá al moment per comprar aliment.

Pro com en cap puesto—las hi van volgué, del govern renega—y no entent per qué tinga aixís de sé.

Y ara's troba'l pobre—que tenint *dinés* (?) fa quatre ó cinch días—que no ha menjat res. Y no dich res més.

J STARAMSA.

Solució á la xarada del núm. 45.

Vi-la-se ca.

La casa coneguda de **Joseph Dammann**, de Hamburg, ens informa que la nova **Loteria de Hamburg** va á comensar dintre de poch. La sort de guanyar en la mateixa, essent molt important, ofereix la fortuna á la mà, en la casa de Joseph Dammann. Aquesta casa establerta desde 1851 s'ha fet acreedora al regoneixement per sos pagos, satisfets puntualment, dels premis.

Acompanyém el prospecte de dita Loteria en la present edició.

Prospectes gratis y franchs de port á qu'ls demani.

Fidel Giró, impresor.—Carrer Valencia 311, Barcelona.

CATALUNYA ARTISTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (¿i ha bussó á la porta.)

12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada. — 8 de folleti dramátich. — Grabats y dibuixos de notables artistas. — Cubertas en paper de seda.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas. — EXTRANJER, un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.

FÁBRICA DE SOMBREROS

de todas classes y formas

A. GILI

ES DE LAS CASAS QUE VEN AB MES ECONOMIA

HOSPITAL, núm. 16. — BARCELONA

Vendas al engrós y al detall.

PREUS DE FÁBRICA

Casa exclussiva en

GENEROS DE PUNT

DE

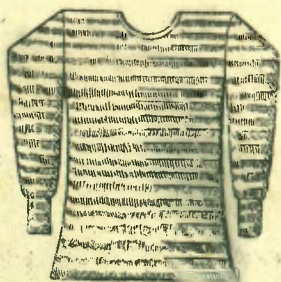
CONZALO COMELLA

CARDENAL CASAÑAS (Avants Riera del Pi). núm. 10.

BARCELONA

Marca registrada.

TANCAT ELS DIAS FESTIUS

Galería Lírich-Dramática Regional

DESPATX Y ARXIU: Raurich, 20 principal.

Aquesta nova **Galería** montada luxosament, ofereix als senyors autors dramátichs y músichs compositors de Catalunya, Balears y Valencia, condicions ventatjosíssimas.

Respón del cobro de propietat, conta ab un escullit servey de Corresponsals, percibeix tan sols un **10 per 100** dintre Barcelona y un **15 per 100** per tot Catalunya y regions indicadas, inseriu **gratuitament** en el **Registre de la Propietat Intellectual** las obras dels autors que representa, **liquida** al cap del mes y defensa ls drets d'autor sense retribució devant de **Centres gubernatius, económichs y judicials**.

Poden els senyors autors demanar la **Circular** que conté las condicions de la nova

GALERÍA LÍRICH-DRAMÁTICA REGIONAL